

مسابقه کتابخوانی «پیرمرد و صندلی»

به مناسبت هشتاد و ششمین سالگرد شهادت آیت... مدرس، انتشارات به نشر با همکاری مجتمع فرهنگی زیارتگاه شهیدآیت... مدرس، مسابقه کتابخوانی «پیرمرد و صندلی» را برگزار می‌کند. کتاب پیرمرد و صندلی اثری از انتشارات به نشر منبع این مسابقه کتابخوانی عنوان شده که به قلم سیدسعید هاشمی، شاعر و نویسنده کتاب‌های کودک و نوجوان، سردبیر ماهنامه سلام بچه‌ها به رشته تحریر درآمده است.رمان پیرمرد و صندلی روایتگر

آرش شفاعی
گروه فرهنگ و هنر

مهدی رمضانی، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور ازجمله مدیرانی است که در دوران فعالیت خود، طرح‌های مختلفی برای گسترش کتابخوانی و فراگیرشدن ترویج کتاب اجرا کرده است. به مناسبت هفته کتاب بد ندیدیم با او دربارهٔ معضلات و چالش‌های پیرامون ترویج کتاب، صحبت کنیم. او در گفت‌وگو دربارهٔ این حوزه و راه‌های عمومی کردن توجه به مطالعه یا به قول خود او خواندن، به تفصیل سخن گفته است.

تلفی عمومی این است که برگزاری هفته کتاب بیشتر متوجه فرهنگ‌سازی در حوزه کتاب و کتابخوانی است و برخلاف نمايشگاه‌که اتفاقی رویدادمحور است. در این هفته باید به فرآیند کتابخوانی و گسترش فرهنگ آن توجه کرد. آیا این تلفی را تأیید می‌کنید یا هدف دیگری در برگزاری این هفته می‌بینید؟

ما یک مسأله کلی درباره کتاب و متن مکتوب داریم. البته باید توجه داشته باشیم با توجه به تغییراتی که در سطح دنیا دارد اتفاق می‌افتد ما از مرحله مراجعه به کتاب، به مرحله مراجعه به مواد خواندنی رسیده‌ایم، نه لزوماً کتاب فیزیکی. البته کتاب فیزیکی همچنان با اختلاف در مواد خواندنی پیشرو است. مسأله دیگری که باید به آن توجه کرد، عزیمت از مفهوم مطالعه به مفهوم خواندن است. مطالعه در پی کسب اطلاعات است اما در خواندن لزوماً هدف به دست آوردن اطلاعات نیست. شما می‌توانید برای پرکردن اوقات فراغت، بخوانید،

چه چیزی بخوانید؟ مثلاً رمان عامه‌پسند بخوانید که ضرورتاً شما به اطلاعات خاصی منتقل نمی‌کند، ممکن است دانش و آگاهی یا خلاقیت ذهنی شما را افزایش دهد ولی اطلاعاتی اضافه نمی‌کند یا برای تفریح، تفتن و تغییر فضا، کتاب کمیک بخوانید یا بخوانید اطلاعاتی به دست آورید تا به کمک آن کاری کنید، مثلاً خانه خوبی اجاره کنید. می‌خواهم بگویم دامنه خواندن دامنه‌ای گسترده است و چه بسا از مفهوم مطالعه به صورتی که در ذهن ما شکل گرفته، فراتر برود. در ترویج هم برای این‌که

این فراگیری شکل بگیرد، داریم به سمت خواندن حرکت می‌کنیم. نکته دیگری که باید اشاره کنم این است که برای فراگیر شدن مسأله خواندن یا مطالعه، باید این موضوع را تبدیل به یک دغدغه و مسأله‌ای فراگیر کنیم. الان چه مسأله مطالعه، چه خواندن و چه خود کتاب فراگیر نیست. مدارس ابتدایی‌ترین و پایه‌ای‌ترین پایگاهی است که به وسیله آن می‌توان این موضوع را به مسأله‌ای فراگیر تبدیل کرد. ابتدایی از این جهت که خیلی جای مهم و اثرگذاری است، هم در اختیار ماست و هم مسأله سوادآموزی و مواجهه با کتاب است. منتها ما از این فرصت برای فراگیرشدن مطالعه آزاد یا غیردرسی استفاده درستی نمی‌کنیم. یکی از پیشنهادهایی که ما پیگیرش هستیم و دوستان مان در وزارت آموزش و پرورش از آن استقبال ابتدایی کرده‌اند ولی هنوز به اقدام تبدیل نشده. برقراری ارتباط بین مدارس و کتابخانه‌های عمومی است. بتوانیم آنچه به عنوان رنگ کتاب یا رنگ مطالعه یا خواندن است، هر آسمی بر سرش به توافق برسیم. تعریف کنیم که بچه‌ها در این فضا بتوانند با کتاب و تکنیک‌های مطالعه آشنا شوند و مسیر مطالعه، چگونه خواندن، یادداشت برداری و هر چیز دیگری را که به این مسأله ارتباط دارد بیاموزند. بعد از آن، خواندن یا مطالعه غیردرسی به فضای ذهنی‌شان اضافه شود و بتوانند از دریچه متون درسی راه بزنند به فضای گسترده متون غیردرسی که می‌توانند به آنها مراجعه کنند و از خواندن آن متون لذت ببرند و به فضای علم و دانش‌شان اضافه کنند. مسأله دیگری که در فضای اجتماعی باید به آن توجه کرد این است که

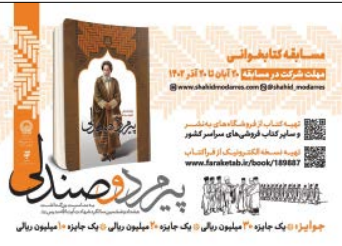
کتاب ارج و قرب خود را بیش از پیش پیدا کند و مراجعه به کتاب بیش از پیش ترویج و تبلیغ شود. اساساً در فرهنگ شفاهی و عمومی مان، مراجعه به کتاب شاید در مرحله آخر باشد. ما خیلی راحت ارتباط شفاهی می‌گیریم و از صحبت دیگران اطلاعات کسب می‌کنیم ولی در آخرین مرحله سراغ کتاب می‌رویم. خود کتاب و موقعیت‌های مربوط به آن در فضاهای مختلف مانند گفت‌وگوها، فیلمسازی، سریال‌سازی و در هدیه دادن کتاب، باید بیشتر حضور داشته باشد. دردی که وجود دارد و باید به آن پرداخت، این است که بچه‌ها وقتی در دست خانواده‌ها هستند یعنی از صفرسال تا وقتی وارد سیستم آموزش رسمی کشور می‌شوند، اهتمام خانواده‌ها نسبت به مراجعه به کتاب‌های درسی خیلی بیشتر است. یکی زرده‌های پرورش کتاب، کتاب کودک

کتابخانه‌ای و دریافت کد تخفیف عضویت رایگان، به عضویت کتابخانه مورد نظر خود درآیند. همچنین اعتبار کد‌های تخفیف عضویت رایگان تا امروز چهارشنبه ۲۴ آذر است و فهرست پرتال کتابخانه‌های عمومی در سامانه مدیریت کتابخانه‌های عمومی نیز در نشانی www.samanpl.ir در دسترس است. همچنین مدیرکل کتابخانه‌های عمومی استان تهران از برگزاری ۷۹۳ عنوان برنامه فرهنگی در کتابخانه‌ها به مناسبت هفته کتاب خبر داد و گفت: در این هفته برنامه‌های بسیار متنوعی توسط کتابخانه‌های عمومی پیش‌بینی شده است که از جمله آنها می‌توان به برگزاری اجرای پویش کتابخون، برپایی میز خدمت، برگزاری مسابقات فرهنگی، و کارگاه‌های آموزشی اشاره کرد.

ماجرارهای پندآموز و گزارش‌ی تاریخی از فراز و فرود زندگی سیاسی شهیدمدرس (ره) براساس منابع مستند در قالب ۱۷ فصل نگاه‌شده شده که عنوان کتاب اشاره به کرسی شهید مدرس در مجلس شورای ملی آن زمان دارد. داستان در زمان احمدشاه قاجار اتفاق می‌افتد که انگلیسی‌ها با تلاش زیاد باعث تغییر حکومت قاجار و انتقال آن به محمدضابطه‌ولی شدند. مسابقه کتابخوانی پیرمرد و صندلی تا ۱۰ آذر، سالگرد شهادت شهید آیت... مدرس (ره)

ادامه دارد. علاقه‌مندان برای شرکت در این مسابقه، کافی است نسخه چاپی کتاب پیرمرد و صندلی را از فروشگاه‌های کتاب به‌نشر در مشهد و سراسر کشور و نسخه الکترونیکی آن را از اپلیکیشن فراکتاب تهیه کنند سپس به سؤالات مطرح شده که در سایت به‌نشر و فراکتاب موجود است، پاسخ دهند و عدد پاسخ‌های صحیح را به سامانه پیامکی مجتمع فرهنگی زیارتگاه شهید آیت... مدرس (ره) ۰۰۰۰۴۰۰۱۲ ارسال کنند./جام جم

گفت‌وگوی «جام جم» با دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی به مناسبت هفته کتاب

سرانه مطالعه د چار خودتحقیری است

گردش ۹۰۰ میلیارد تومانی خرید کتاب در یک سال

است و پرامنت‌ترین رده کتاب‌های امانتی کتابخانه‌ها هم کتاب‌های کودک است. اگر روی این مسأله تأمل کنیم، مشخص است خانواده‌ها

با همه تنگناهای مالی و تغییر اولویت خرید، اهتمام دارند که ارزش اهل کتاب بودن فرزندان‌شان در ذهن‌شان هست ولی این ارزش استمرار نمی‌یابد. یک نکته تاریخی هم داریم که در مسیر ترویج است یعنی نوعی خودتحقیری نسبت به خواندن داریم.

به این مسائل برمی‌گردیم ولی در صحبت‌های‌تان به موضوع آموزش و پرورش اشاره کردید. به‌نظر می‌رسد با وجود توجه خانواده‌ها، موضوع کتاب در جامعه به شکلی که به آن احساس نیاز وجود داشته باشد، موضوع برجسته‌ای نیست و شاید اگر این احساس نیاز وجود داشت، فشار اجتماعی باعث می‌شد آموزش و پرورش هم اولویت‌های خودش را تغییر داده و مسأله کتاب را در اولویت قرار دهد.

در کشوری که دریا وجود ندارد، مردم تصویری از دریا ندارند و به دنبال آن هم نیستند. در کشور ما تجربه وجود دارد اما محدود است. چه بسا در مدرسه‌ی که غیرانتفاعی هستند یا اولویت‌های آموزشی ویژه‌ای

دارند، عنصر کتاب در آنها خیلی برترنگ است و خانواده‌ها هم نسبت به آن اهتمام دارند. ما مسئول کتابخانه‌های عمومی در کشوریم که فقط ۷۰۰ کتابخانه روستایی داریم. در همان کتابخانه روستایی هم اولویت مردم، کتاب کودک است. در کتابخانه مرکزی هم اولویت مردمی که به ما مراجعه می‌کنند، کتاب کودک است. بیش از ۶۰ درصد اعضای کتابخانه‌های عمومی، کودک و نوجوانند. اینها برای ما معنی دارد. آن جاهایی است که دسترسی ایجاد شده، فضای ذهنی وجود داشته

و خانواده‌ها نسبت به آن حرکت کرده‌اند، باید بتوانیم این را تبدیل به آن کنیم که پدر و مادر محترماً همان قدر که آب، غذا و لباس هم است، فهم و دانش و کمال که در کتاب به عنوان عنصر اصلی شناخته می‌شود، مهم است. فضای فرهنگی مردم ایران به این سمت تمایل دارد و در همین فضا هم اتفاق‌های خوبی می‌افتد. گفته می‌شود گردش مالی نشر در سال گذشته ۹۰۰ میلیارد تومان بوده است. این را جز مردم چه کسی خلق کرده است؟ در کدام شاخه از حوزه فرهنگ و هنر این گردش مالی را داریم؟ در سینما، تئاتر، موسیقی و هنرهای تجسمی، چنین گردش‌ی مالی نداریم. ممکن است فراگیری عددی وجود داشته باشد، به عنوان مثال برای بینندگان یک فیلم سینمایی که قابل جمع‌بندی و ارزش‌گذاری عددی است ولی این گردش مالی خودش یک معنا دارد که نشان می‌دهد تعداد قابل توجهی از مردم به کتاب مراجعه می‌کنند، کتاب می‌خرند و کتاب می‌خوانند. خودتحقیری که می‌گوییم اینجا اتفاق می‌افتد که می‌گویند تعداد کمی از جامعه، حجم زیادی کتاب می‌خوانند. آیا این روی سرانه و میانگین مطالعه مردم تأثیر دارد یا نه؟

بحث سرانه مطالعه همیشه چالش برانگیز و مهم بوده است.

من به سرانه مطالعه کاری ندارم. بحث من بر سرانه ارزش کتاب، سرانه تعداد کتاب و ارزش مالی کتاب به ازای هر فرد است. چراکه سرانه مطالعه، موضوعی است که انتها ندارد و تا وقتی یک پیمایش ثابت، منظم، منقح و ساختارمند با انتخاب چارچوب مناسب و مبتنی بر فضای کشور در این زمینه صورت نگیرد قابل اندازه‌گیری دقیق نیست،

درنگ

واگذاری کتابخانه‌ها به مردم

برای اهدای کتاب، مسیر برای همه مردم باز است. ما سامانه‌ای داریم که از این طریق مردم می‌توانند کتاب‌هایی را که مطالعه کرده‌اند یا نیاز ندارند به کتابخانه‌های عمومی اهدا کنند. هفته کتاب زمان مناسبی برای این کار است و ما هم از آن استقبال می‌کنیم. هیچ مانعی برای اهدای کتاب‌های دست‌دوم نداریم. کتابخانه، پاتوق فرهنگی و اجتماعی مردمی است و ما از حضور مردم استقبال می‌کنیم. در

کتابخوانی فلسطین در قانون‌های فرهنگی مساجد

مسابقه کتابخوانی کتاب «فلسطین از منظر حضرت آیت... خامنه‌ای (مدظله‌العالی)» به مناسبت هفته کتاب سی و یکم و ویژه اعضای قانون‌های فرهنگی و هنری مساجد کشور برگزار می‌شود. این کتاب با مقدمه علی اکبر ولائی، مشاور رهبر انقلاب در امور بین‌الملل، علاوه بر انتشار بیانات رهبر انقلاب در خطبه‌های نماز جمعه تهران، در هشت بخش شامل کلیات، شکست‌ها و پیروزی‌ها، مسئولیت‌ها، جنایات، راه‌حل‌ها، قهرمانان، روشنگری و آینده روشن به مرور بیانات حضرت آیت... العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) پیرامون مسأله فلسطین پرداخته و در ۳۱۹ صفحه توسط انتشارات انقلاب اسلامی (وابسته به موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی) منتشر شده است. مهلت شرکت در این مسابقه از بیستم آبان آغاز شده و تا پایان دی اسمال ادامه دارد. علاقه‌مندان می‌توانند برای شرکت در مسابقه و دریافت کتاب به سایت بچه‌های مسجد به نشانی www.bachehayemasjed مراجعه کنند. به برگزارندگان در این مسابقه جوایزی نفیس اهدا خواهد شد.

یکی از چالش‌های کسی که می‌خواهد در حوزه کتاب فعالیت ترویجی کند این است که باید با این کلیشه بچنگد که ایرانیان کتاب نمی‌خوانند.

بله و همین می‌شود سدی در برابر کار. خودمان یک سد در برابرمان می‌گذاریم و متأسفانه برخی گروه‌های مرجع هم آن را تقویت می‌کنند. بگذارید

اینجا یک تفکیکی بگذاریم. من در حوزه‌های مختلف قصد هزینه کردن از رهبر معظم انقلاب ندارم، ولی نمی‌توانید در حوزه

کتاب صحبت کنید و از ایشان صحبت نکنید، چراکه فکر نمی‌کنم در هیچ حوزه‌ای از فرهنگ و هنر به اندازه کتاب ایشان، اظهارنظر رسمی و غیررسمی و منتشر شده و منتشر نشده کرده باشند، حتی مصداق هم معرفی کرده‌اند. یک وقت ایشان می‌گویند ما با آن نقطه آرمانی تمدنی که ایران و اسلام ما را به کتاب خواندن توصیه می‌کند، فاصله داریم. این حرف دقیق و درستی است و روی چشم ما هم جای دارد و سلمان باید برای رسیدن به آن نقطه تلاش کنیم. یک موقع هست، یک مسئول استانی و منطقه‌ای می‌گوید مردم ایران که کتابخوان نیستند. من عرض می‌کنم این حرف غیردقیقی است. مردم ایران براساس شاخص‌هایی که وجود دارد کتاب نخوان نیستند، البته نمی‌گویم خیلی کتابخوان هستند اگر در موقعیتش قرار گیرند، به کتاب مراجعه می‌کنند و نسبت به آن احترام قائلند. حالا ما برای این فضا چقدر کار کرده‌ایم؟ خیلی کم کار کرده‌ایم. چقدر توانسته‌ایم در پوسته‌های فرهنگی مان، آن را تقویت کنیم؟ خیلی کم توانسته‌ایم. همان مسئول و مدیری که در فلان نهاد و سازمان می‌گوید مردم ایران کتاب نمی‌خوانند، اتفاقاً خودش کتاب نخوان است و به کتاب مراجعه نمی‌کند. یک سری گزاره‌های تقویت‌کننده منفی روی منفی در این فضا وجود دارد. مثلاً این که مطالعه درسی و کنکور، مطالعه غیرمفید است، اصلاً کنکور را چه کسی برای این بچه‌ها طراحی کرده است؟ چرا کاری می‌کنید که یک بچه، مطالعه غیرمفید داشته باشد؟ چرا کاری می‌کنید که بچه‌های ما مجبورند بخشی از زندگی خود را روی کاری بگذرانند که از نظر خودشان باطل و بیپوده است؟ یا می‌گویند کتابخانه‌ها تبدیل به قرائت‌خانه شده‌اند. خب شده باشند. شما وارد یک سوپرمارکت می‌شوید، صد تا محصول دارد، یکی را انتخاب می‌کنید. کتابخانه‌ها هم همین‌گونه است. در کتابخانه‌های بزرگ نسل جدید ما ۴۰ تا خدمت ارائه می‌شود، یکی از آنها سالن مطالعه است. حالا در سالن مطالعه، یکی می‌آید برای کنکور درس می‌خواند، اساساً برخی از این گزاره‌ها، نسبت به کتاب و کتابخوانی، علمی و دقیق نیست و باعث می‌شود بچه‌ها در فضای مراجعه به کتاب، در واژه‌ها گزاره‌هایی که مدام تکرار می‌شود، حبس شوند. الان هفته کتاب آغاز شده، همه می‌گویند ما نسبت به سرانه مطالعه باید کار کنیم و همه هم موضع منتقد دارند. کتاب چیزی نیست که مسئولش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، نهاد کتابخانه‌ها،

به نظر می‌رسد بحث‌های ترویجی ما هم خیلی نخبه‌گراست، دلیش چیست؟

دلیش این است که مروجان کتاب ما افرادی نخبه هستند که مخاطبان‌شان هم نخبه‌اند. برای این‌که این فضا کمی تغییر کند، کارهایی صورت گرفته‌است. اگر یادتان باشد سال گذشته بیلبردهایی برای معرفی کتاب و نویسنده‌ها با همکاری شهرداری تهران در سطح شهر تهران نصب شد که امسال این طرح کمی جدی‌تر ادامه یافته‌است. یعنی معرفی مختصر صد کتاب و اگر کسی آن کتاب را ببیند، با مراجعه به سایت می‌تواند به محتوا و کتاب هم دسترسی پیدا کند. این اقدام تبلیغی را از طریق وزارت کشور در سطح کشور توزیع کرده‌ایم و چنانچه شهرهای دیگر بخوانند از این بیلبردها بهره‌مند شوند، می‌توانند از این طریق اقدام کنند. همه جور کتاب از رمان و داستان گرفته تا کتاب علمی و دفاع مقدس، داخلی و خارجی هم در این طرح دیده شده‌است تا به سمت

کتابخانه‌های ما عروسی برگزار شده است، کارگاه‌های خدمات مهارتی و شغل برگزار می‌کنیم. معتقدیم کتابخانه محل این کارها و رویدادهاست. عزیزان می‌توانند به کتابخانه‌های محل‌شان مراجعه کنند و برنامه‌هایشان را پیشنهاد دهند، ساز و کار اداری آن انجام می‌شود. نگاه متعالی ما در اداره کتابخانه‌های عمومی این است که نهایت کتابخانه براساس نیاز مردم در آن منطقه اداره شود و امانی از اهالی همان منطقه، کتابخانه را مدیریت کنند. بر همین اساس یک طرح پژوهشی داریم به نام «طرح کتابخانه من» که براساس آن همین تحول و واگذاری مسئولیت به مردم ان‌شاء... اجرایی خواهد شد.

عمومی و فراگیر شدن ترویج کتاب پیش برویم، البته نمی‌گوییم فقط ما این کار را می‌کنیم، ما اگر تعداد ستگاه نباشیم، اولین دستگاهی هستیم که نگاه‌مان، عمومی است و نه نخبگانی. ما در همه کتابخانه‌های مان بخش کودک داریم که همین خانواده‌هایی که از آنها صحبت می‌کنم، به این بخش مراجعه می‌کنند. در حدود ۶۰۰ محفل ادبی ما بچه‌هایی که در شهرها و روستاها به ادبیات علاقه دارند، شرکت می‌کنند. محافل قرآنی ما با همین رویکرد است و باشگاه‌های علمی که در سطح کشور راه‌اندازی می‌شود، همین رویکرد را دارند. ضمن این‌که باید منفذ ورودمان را «از کتاب به مسأله»، به «از مسأله به کتاب» تغییر دهیم. نکاتی را که جامعه به آنها مبتلاست، باید وسط بگذاریم و از آنها به کتاب برسیم تا در افراد این نیاز ایجاد شود به سمت کتاب کشیده شوند. روی این تغییر رویکرد در کتابخانه‌های عمومی و ترویج کتاب که براساس آن کتابخانه مرکز گسترش اطلاعات مبتنی برسته کتاب است، داریم کار می‌کنیم. این رویکرد براین اساس است که

بتوانیم به خروجی ترویجی مناسب برای همه توده‌های مردم برسیم. ما معتقدیم باید برای کودکان، گروه‌های خاص مانند نابینایان و ناشنویان و همچنین سالمندان کار جدی ترویجی کرد. این نگاه این هرمر را به سمت عمومی شدن نگاه به حوزه کتاب و مطالعه سروته می‌کند.

یاد ایامی
امروز سالگرد درگذشت رهی معیری، شاعر و تنصیف‌سرای مشهور معاصر است که از ترانه‌های مشهورش می‌توان «شد خزان»، «شب جدایی»، «کاروان»، «مرغ حق»، «من از روز ازل» و «جوانی» را نام برد. او غزلسرای نامدار و چیره‌دست بود و از مشهورترین شعرهای او می‌توان به غزل: یاد ایامی که در گلشن فغانی داشتم، در میان لاله و گل آشیانی داشتم/ اشاره کرد. رهی معیری در سال ۱۳۴۷ درگذشت و آرامگاهش در نظیرالدوله تهران در کنار جمعی از مشاهیر شعر و موسیقی معاصر قرار دارد. در این عکس، او را در کنار آرامگاه حافظ می‌بینیم.